

מדיניות כלכלית בסכיוזופרניה-

רמת המחירים בישראל 1996 - 2020

ראובן גרונאו *

תקציר

מאמר זה נועד לבדוק את הטענה שרמת המחירים בישראל גבוהה במונחים בינלאומיים, ולבדוק מהי תרומת המוצרים הסחירים ותרומת המוצרים הלא סחירים לרמה זו. כבסיס לבדיקה שימשו נתוני ה-OECD על מדד שווי כוח הקניה (Purchasing Power Parity- PPP) המתייחסים לצריכה הפרטית, ונתוני המדד המתוקן בשער החליפין (ה-PLI). מאז הצטרפה ישראל למיזם בשנת 1996 מצביעים נתוני ה-PLI על תנודתיות רבה ביחס המחירים בין ישראל וארה"ב. בעוד שב-6 השנים הראשונות "נחתך" המדד כמעט ב-30% הרי ב-18 השנים הבאות הוא חזר לרמתו המקורית ואף עלה עליה. תנודתיות זו משקפת במידה רבה את התנודתיות בשער החליפין (הפיחות בשנים 1996 - 2002, והייסוף בשנים שלאחר מכן) אך בנוסף מוסבר הגידול ב-PLI על ידי העלייה המתמדת ב-PPP, דהיינו, ברמת המחירים במונחי ש"ח יחסית לזו בארה"ב.

רמת המחירים הגבוהה מוסברת במידה רבה ע"י המחירים הגבוהים של המוצרים הסחירים יחסית לארה"ב, אך עליית המחירים מוסברת ע"י העלייה השיטתית במחירים היחסיים של המוצרים הלא-סחירים. עליית המחירים של המוצרים הלא-סחירים מוסברת במידה רבה ע"י המבנה הדואלי של כוח העבודה שכתוצאה ממנו חלה ירידה בעלות ליחידת תפוקה במגזר הסחיר ועליה – במגזר הלא סחיר.

מדיניות הממשלה לא הצליחה לרכז מגמות אלו, כי בעוד משרד האוצר מנסה להפחית את רמת המחירים, בנק ישראל עשה את כל שביכולתו להאיץ את האינפלציה, והרשות להגבלים עסקיים התלבטה אם מחירים מונופוליסטיים גבוהים הם "בלתי הוגנים". מקור הפער בין מדיניות האוצר ובנק ישראל בפער נתונים - בעוד מדד כוח הקנייה מצביע על עליית מחירים יחסית לארה"ב, מצביע מדד המחירים לצרכן בישראל על פיגור אחרי מקבילו האמריקאי. לפער נתונים זה, שהוא הגדול מבין מדינות ה-OECD, לא נמצא הסבר. בהינתן הצמיחה המהירה ושוק העבודה המלבלב, מחד, ההשלכות של המדיניות המרחיבה של בנק ישראל על חלוקת ההכנסה, מאידך, ראוי היה שהבנק המרכזי יתייחס ב"יתר סובלנות" להחמצת יעד האינפלציה.

* מאמר זה הוא עיבוד של מאמרי "מדיניות כלכלית בסכיוזופרניה- רמת המחירים והאינפלציה בישראל 1996 - 2017" (מאמר מחקר מס' 23.01H). מאז פרסום גרסתו הראשונה של המאמר התפרסמו מספר מאמרים שהבולט שבהם הוא מאמרם של פלוג ושות' (2023).